

процесі роботи фіксуються робочі параметри вібромашини: продуктивність (за часом спорожнення бункеру, ємність якого відома); значення горизонтальних і вертикальних складових амплітуди коливань як її вантажонесучого органу, так і опорної рами у різних точках по довжині цих елементів (за допомогою вібровимірювального пристрою); результуючі значення амплітуди; кути напрямку дії змушеного зусилля у точках замірів для побудови траєкторій коливань.

Висновки та напрямок подальших досліджень. Застосування запропонованої конструкції експериментального стенду, який має можливість налаштування на різні задачі випробувань, дозволить проводити дослідження процесів вібраційного випуску і доставки сипких матеріалів, а також вібраційних транспортних машин з використанням повнорозмірних конструкцій останніх в умовах, що у максимальному ступені імітують виробничі.

Список літератури

1. **Громадський А. С.** Проектування гірничих машин і комплексів для видобутку та переробки руд: Навч. посіб. для студ. вищих і серед. спец. навч. закладів / **А.С. Громадський, Ю.Г. Горбачов, А.О. Хруцький, О.С. Ліфенцов.** - Кривий Ріг: Видавничий центр КНУ, 2017. - 528 с.
2. **Потураєв В.Н.** Вибрационная техника и технологии в энергоемких производствах / **В.Н. Потураев** // – Дн-ск: НГА України, 2002, - 190 с.
3. **Іскович-Лотоцький Р.Д.** Процеси та машини вібраційних і віброударних технологій / **Р.Д. Іскович-Лотоцький, Р.Р. Обертюх, І.В. Севостьянов** // – Вінниця: Універсум, 2006, - 291 с.
4. **Blechman I.I.** Revisiting the models of vibration screening process / **I.I. Blechman, L.I. Blechman, L.A. Vaisberg, K.S. Ivanov** // *Vibroengineering PROCEDIA*, 2014, V. 3, PP. 169-174.
5. **Гончаревич И.Ф.** Вибрация – нестандартный путь: вибрации в природе и технике / **И.Ф. Гончаревич.** – М.: 1986. – 209 с.
6. **Гончаревич И.Ф.** Вибротехника в горном производстве / **И.Ф. Гончаревич.** – М.: Недра, 1992, - 319 с.
7. Вибрации в технике: Справочник / Т. 4. Вибрационные процессы и машины // Под ред. Э.Э. Лавендела. – М.: Машиностроение, 1981. – 509 с.
8. **Гончаревич И.Ф.** Теория вибрационной техники и технологии / **И.Ф. Гончаревич, К.В. Фролов.** – М.: Наука, 1981. – 320 с.
9. **Гончаревич И.Ф.** Некоторые аспекты современного развития вибрационной техники / **И.Ф. Гончаревич, Э.Г. Гудушаури** // Проблемы машиностроения и надежности машин. – М.: 2008, №5, - с. 116-120.
10. **Учитель А.Д.** Вибрационный выпуск горной массы / **А.Д. Учитель, В.В. Гуцин.** – М.: Недра, 1981. – 232 с.
11. **Потураєв В.Н.** Вибрационная техника и технологии в энергоемких производствах / **В.Н. Потураев.** – Дн-ск: НГА України, 2002, - 190 с.
12. **Спиваковский А.О.** Вибрационные конвейеры, питатели и вспомогательные устройства / **А.О. Спиваковский, И.Ф. Гончаревич.** – М.: Машиностроение, 1972. – с. 328 с.
13. Вибродоставочные комплексы в технологиях разработки рудных месторождений / **В.Н. Потураев, В.И. Дырда, И.К. Поддубный, О.К. Авдеев, Н.А. Гордиенко, А.В. Коваль, В.И. Финогеев, Н.И. Лисица, А.Х. Дудченко** // АН УССР, Ин-т геотехнической механики. – К.: Наука, 1989. – 168 с.
14. **Каварма И.И.** Комплексы поточного транспорта для подземной разработки крепких руд / **И.И. Каварма, А.В. Бровко.** - М.: Недра, 1986. - 86 с.
15. **Каварма И.И.** Установка для исследования процессов вибротранспортирования / **И.И. Каварма, Ю.Г. Горбачев** // А.с. № 732718, СССР, МКИ G 01 M 7/00, B 65 G 27/08, заявл. 30.10.78, опубл. 05.05.80, Бюл. № 17.

Рукопис подано до редакції 20.04.2020

УДК 332.146.2

Л. А. БУРКОВА, канд. економ. наук, доц., В. С. АДАМОВСЬКА, канд. економ. наук,
А. Б. ЯРОВА, канд. економ. наук, доц.
Криворізький національний університет

ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА ЯК БАЗОВИЙ СУБ'ЄКТ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

Мета. Метою даного дослідження є розробка теоретичних і методичних положень, інструментарію та практичних рекомендацій щодо удосконалення основних напрямів розвитку територіальних громад в Україні у сучасних умовах.

Методи дослідження. Дослідження ґрунтується на загальних принципах економічного моделювання, використано ряд методів наукових досліджень, серед яких: логічне узагальнення, порівняння, статистичний аналіз, графічний тощо.

Наукова новизна. Запропонована модель формування фінансової та економічної складових для ефективного розвитку територіальних громад в Україні. Удосконалено дефініції термінів «територіальна громада» та «об'єднана територіальна громада».

Практична значимість. Залучення інвестицій для розвитку територіальної громади та сприяння розвитку на її території підприємницької інфраструктури дозволить забезпечити сприятливі умови для ведення господарської діяльності діючих підприємств, створення нових підприємств, юридичного переміщення підприємств з територій інших територіальних громад, розвиток малого підприємництва тощо. У результаті збільшиться кількість робочих місць на території територіальної громади, що призведе до збільшення величини податкових надходжень до місцевого бюджету. Як наслідок – покращиться якість життя мешканців територіальної громади.

Результати. Одним з ключових аспектів, який на сьогодні є найбільш актуальним, є визначення місця і ролі територіальних громад в сучасних умовах розвитку економіки держави з урахуванням спрямованості на реформування системи місцевого самоврядування. Територіальні громади повинні стати такими елементами місцевого самоврядування, які будуть об'єднані спільною діяльністю, інтересами та метою відносно задоволення потреб місцевого рівня, пов'язаних з побутом, проживанням, відпочинком, навчанням тощо. Щодо подальших досліджень формування та розвитку об'єднаних територіальних громад, то варто відмітити, що підґрунтям їх розвитку та зростання має стати згуртованість її мешканців, оскільки не існує загальних принципів і засад як її формувати. Наведені у статті рекомендації сприятимуть кращому формуванню фінансової та економічної складових для ефективного розвитку територіальних громад в Україні.

Ключові слова: реформування, децентралізація влади, місцеве самоврядування, територіальна громада, об'єднана територіальна громада, залучення інвестицій.

doi: 10.31721/2306-5451-2020-1-50-173-179

Проблема та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Єдність принципів централізації та децентралізації влади покладено в основу структурування та функціонування апарату державного управління. Він передбачає оптимальний баланс співвідношення концентрації влади і її децентралізації, порушення якого може призводити до негативних наслідків.

Політика держави зараз націлена на реформування системи місцевого самоврядування, що полягає, передусім, у зміні системи адміністративно-територіальних одиниць базового рівня через об'єднання територіальних громад. Останнє передбачає і децентралізацію влади, тобто передачу значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності органам місцевого самоврядування від органів виконавчої влади. При цьому передача певних повноважень на рівень територіальних громад дозволяє попередити надмірну концентрацію влади на центральному рівні та його переобтяженню місцевими справами.

Вище зазначена політики ґрунтується на положеннях Європейської хартії місцевого самоврядування та світових стандартів суспільних відносин у цій сфері.

Підґрунтям для докорінної зміни системи влади та її територіальної основи на всіх рівнях стало прийняття у 2014 році Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

З 2015 р. по 2018 р. в Україні було створено 878 об'єднаних територіальних громад, а станом на 12.11.2019 р. їх кількість збільшилась до 996 одиниць (тобто на 118 одиниць ОТГ або на 13,4%), які самостійно формують і наповнюють свої бюджети з податків, які залишаються у розпорядженні громад та отримують фінансову підтримку від держави.

Лідером у формуванні базового рівня місцевого самоврядування в Україні є Дніпропетровська область, в якій створено 70 об'єднаних територіальних громад, друге місце займає Черкаська область, в якій створено 58 об'єднаних територіальних громад, а третє місце – Запорізька та Житомирська області, в яких створено по 57 об'єднаних територіальних громад.

Вимогами Закону України «Про засади державної регіональної політики» [5] забезпечена державна підтримка регіонального розвитку та розвитку інфраструктури громад, яка з моменту започаткування реформи зросла у 39 разів: з 0,5 млрд грн у 2014 році до 19,37 млрд грн у 2018 році. Ця підтримка забезпечила виконання протягом 2015-2018 років більш ніж 10 тисяч проектів у регіонах та громадах.

Таким чином, розпочата в Україні реформа має успіхи від її впровадження. Прийняття для її виконання нормативно-правові акти суттєво посилили мотивацію до міжмуніципальної консолідації у державі, створили необхідні правові умови та механізми для формування територіальних громад, які добровільно об'єднують зусилля, рухаючись на шляху вирішенні нагальних проблем. Але при цьому деякі питання відносно діяльності територіальних громад ще потребують удосконалення та законодавчого врегулювання.

Аналіз досліджень і публікацій. Українські дослідники велику увагу присвячують дослідженню питань місцевого самоврядування у цілому та самоврядних територій зокрема. При цьому дане поняття є порівняно новим в українській практиці, хоча має ознаки глибокої давнини, адже становлення територіальних громад завжди було важливим для розвитку суспільства.

Проблеми діяльності та розвитку місцевого самоврядування у цілому та територіальних громад зокрема є предметом дослідження багатьох науковців з державного управління, серед яких М. Баймуратов, В. Бабаєв, О. Батанов, Ю. Білоконь, І. Вахович, М. Гапонюк, Ж. Гербер, О. Дорош, І. Дробот, В. Кампо, А. Крисоватий, І. Луніна, В. Мамонова, В. Наконечний, В. Письменний, С. Саханенко та ін.

Постановка задачі. Розробити теоретичні та методичні положення, інструментарій та практичні рекомендації щодо удосконалення основних напрямків розвитку територіальних громад в Україні у сучасних умовах.

Викладення матеріалу та результати. За часів, коли Україна стала незалежною, термін «територіальна громада» тривалий час не застосовувався на законодавчому рівні. А запровадження системи місцевого самоврядування, що передбачала діяльність територіальних громад, пов'язано із вимогами Конституції України [10] та прийнятому на її основі у 1997 році Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [7].

Проведено огляд сучасних джерел щодо визначення сутності поняття «територіальна громада», результати якого узагальнено у табл. 1.

За результатами проведеного огляду літературних джерел щодо сутності поняття «територіальна громада» можна підсумувати, що не зрозумілим є порядок віднесення тієї чи іншої особи до відповідної територіальної громади, адже нормативно-правові акти не тлумачать, наприклад, такі аспекти: яким чином «зафіксувати» статус члена територіальної громади; тривалість часу, який громадянин повинен прожити на відповідній території, щоб вважатися постійно проживаючим жителем села, селища або міста; чи вважається членом відповідної територіальної громади іноземець, особа без громадянства або інша особа, які не мають місцевої реєстрації але при цьому проживають у певному населеному пункті (постійно або тривалий час) тощо.

Так, Згідно Закону України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» [8]:

місце перебування – адміністративно-територіальна одиниця, на території якої особа проживає строком менше шести місяців на рік;

місце проживання – житло, розташоване на території адміністративно-територіальної одиниці, в якому особа проживає, а також спеціалізовані соціальні установи, заклади соціального обслуговування та соціального захисту, військові частини.

Згідно Цивільного Кодексу України місцем проживання фізичної особи є житло, в якому вона проживає постійно або тимчасово [20]. Отже, фізична особа може мати декілька місць проживання, що ускладнює проблему визначення її місця проживання, за яким така особа має право відноситися до тієї чи іншої територіальної громади.

Згідно Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [6] постійне місце проживання – місце проживання на території якої-небудь держави не менше одного року фізичної особи, яка не має постійного місця проживання на території інших держав і має намір проживати на території цієї держави протягом необмеженого строку, не обмежуючи таке проживання певною метою, і за умови, що таке проживання не є наслідком виконання цією особою службових обов'язків або зобов'язань за договором (контрактом).

Крім того, за результатами проведеного дослідження можна констатувати відсутність єдності у поглядах законодавців та науковців щодо сутності поняття «територіальна громада». З урахуванням вище наведеного та з метою усунення плутанини у понятійно-категоріальному апараті щодо сутності даної категорії вважаємо доцільним уточнити дефініцію категорії «територіальна громада» під якою пропонується розуміти спільноту мешканців села (селища або міста), які проживають на території самостійної адміністративно-територіальної одиниці не менше одного року, об'єднані загальними інтересами власного життєзабезпечення, володіють на даній території нерухомим майном, мають спільну комунальну власність та вирішують питання місцевого значення як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування.

Дослідження сутності поняття «територіальна громада»

Джерело	Тлумачення поняття
Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР (зі змінами та доповненнями) [10]	Жителі села чи добровільного об'єднання, об'єднані у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста, які мають право самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і Законів України.
Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 р. №280/97 (зі змінами та доповненнями) [7]	Жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр.
Указ Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22.07.1998 р. №810/98 (зі змінами та доповненнями) [0]	Спільнота мешканців, жителів населених пунктів (сіл, селищ, міст), об'єднана загальними інтересами власного життєзабезпечення, самостійного, в межах законів, вирішення питань місцевого значення як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування.
Батанов О.В. [3]	Територіальна спільність, що складається з фізичних осіб – жителів, що постійно мешкають, працюють на території села (або добровільного об'єднання в спільну громаду кількох сіл), селища або міста, безпосередньо або через сформовані ними муніципальні структури вирішують питання місцевого значення, мають спільну комунальну власність, володіють на даній території нерухомим майном, сплачують комунальні податки та пов'язані територіально-особистісними зв'язками системного характеру.
Н.М. Альошина [1]	Спільнота (як громадян України, так і іноземців та осіб без громадянства), що об'єднана на основі об'єктивного (певна територія проживання) та суб'єктивних критеріїв (наявність спільних інтересів та усвідомлення психологічної єдності), наявності спільного майна, яке знаходиться у комунальній власності, та специфічних повноважень, які ця спільнота може вирішувати як через органи місцевого самоврядування, так і безпосередньо.
В.М. Кампо [9]	Первинний суб'єкт місцевого самоврядування – територіальний колектив в особі жителів села (сіл відповідної сільради), селища або міста.
Н.І. Руда [18]	Спільність, що здійснює свої функції в різних сферах життєдіяльності, яка об'єднана спільними інтересами і формується в межах спільного проживання людей.
М.П. Орзіх [14]	Первинний суб'єкт місцевого самоврядування, до складу якого входять громадяни України, іноземці, особи без громадянства, що постійно мешкають або працюють на даній території, або володіють на території нерухомим майном, або сплачують місцеві податки та збори.
М.О. Пухтинський [17]	Свідомо сформована, соціальна і політично активна людська спільнота, самодостатня у своєму існуванні і розвиткові з погляду забезпечення фінансовими, економічними, природними ресурсами.
В.І. Кравченко [12]	Сукупність громадян України, котрі спільно проживають у міському чи сільському поселенні, мають колективні інтереси і визначений законом правовий статус; територіальну громаду можна розглядати як: базову адміністративно-територіальну одиницю; форму організації місцевої влади; суб'єкт цивільно-правових відносин (господарюючий суб'єкт).
М.А. Баймуратов [2]	Сукупність фізичних осіб, які постійно мешкають на відповідній території та пов'язані між собою територіально-особистісними зв'язками системного характеру.
В.А. Григор'єв [4]	Певна самоорганізація громадян, які об'єднані за територіальною ознакою з метою задоволення в межах закону своїх колективних потреб та запитів, а також захисту законних прав та інтересів.
В.М. Бесчастний [13]	Спільність жителів, об'єднаних шляхом природного розселення і постійним проживанням в межах одного або кількох населених пунктів з єдиним адміністративним центром, за якою Конституцією та Законами України визнане право вирішувати питання місцевого значення в межах законодавства України.
Патицька Х.О. [16]	Природно сформована людська спільнота, членами якої є фізичні особи, які проживають, працюють чи володіють нерухомим майном на території в межах одного або кількох населених пунктів з єдиним адміністративним центром, та яка характеризується сукупністю сталих зв'язків і спроможністю до реалізації спільних інтересів в питанні власного життєзабезпечення й соціально-економічного розвитку, виступає представником місцевої спільноти і є власником комунального майна на відповідній території.

Крім того, вважаємо доцільним й уточнення дефініції терміну «об'єднана територіальна громада», під якою пропонуємо розуміти добровільне об'єднання зусиль суміжних територіальних громад, які мають єдиний адміністративний центр, з метою вирішення спільних проблем такої громади.

Визначено, що більшість зарубіжних країн мають багаторічний досвід проведення реформ щодо децентралізації влади. На сьогодні існує декілька моделей місцевого самоврядування: англосаксонська, континентальна та змішана. Між цими моделями існують спільні риси, притаманні процесу децентралізації у зарубіжних країнах.

Однак, як здається, серед існуючих моделей місцевого самоврядування немає універсальної моделі, яку б можна було застосувати в Україні без її адаптації.

За роки незалежності України, нажаль, не вдалося побудувати сталу систему місцевого самоврядування, яка б перейняла на себе виконання певних функцій, не властивих за їх характером органам центральної влади, та яка б була здатною ефективно вирішувати питання на місцевому рівні, забезпечувати покращення якості життя населення. І хоча питання щодо реформування системи місцевого самоврядування піднімалися в державі протягом тривалого часу, однак й досі вони не є вирішеними.

Як наслідок, питання децентралізації влади на сьогодні – це вже не просто спроба поліпшити якість публічного управління, а й необхідна передумова виходу України з кризи, що склалася під впливом економічних та політичних чинників.

Слід зазначити, що Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [11], якою визначено коло проблем, які на сьогодні потребують негайного та ефективного розв'язання.

Основною метою реформи децентралізації відповідно до Концепції [11] є формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян. Тобто, метою реформи є не перерозподіл повноважень та фінансових ресурсів між органами центральної влади та місцевого самоврядування, а розвинення дієвого механізму ефективного розпорядження територіальними громадами наявними ресурсами та можливостями з метою забезпечення сталого розвитку громади.

Погоджуємось з думкою автора роботи [16] відносно того, що фінансова спроможність територіальних громад безпосередньо залежить від функціонування в межах їх території суб'єктів господарювання, які є основними платниками місцевих податків. Однак розвиток підприємницької інфраструктури в територіальних громадах (здебільшого у сільських та селищних) є досить низьким. Не виключенням є й велика кількість територіальних громад, які, отримали фінансові ресурси, повноваження, землю та об'єкти комунальної власності, але, нажаль, не спроможні їх ефективно використовувати для розвитку підприємницької діяльності на власній території.

Відбулось це внаслідок того, що з моменту набуття Україною статусу незалежної держави у розвитку місцевого самоврядування превалювало забезпечення виконання короткострокових інтересів та відсутність стратегічного плану розвитку територіальних громад. Слід відмітити, що й на сьогодні добровільне об'єднання територіальних громад неодноразово відбувалось лише заради отримання на місцевому рівні додаткових повноважень та фінансових ресурсів, а також зосередження матеріальних та природних ресурсів більш забезпечених громад.

На нашу думку, вирішення питання щодо формування та розвитку місцевого самоврядування в державі залежить й від ефективного функціонування апарату управління, який повинен складатися виключно з компетентних та висококваліфікованих кадрів.

Вважаємо, що вагоме значення у ефективному розвитку підприємницької інфраструктури на території територіальних громад посідає й подолання корупції на рівні органів місцевого самоврядування, їх зацікавленості у розвитку малого підприємництва. Маючи фінансові ресурси та законодавчо визначені інструменти, територіальна громада та виконавчі органи місцевого самоврядування повинні сприяти формуванню підприємницького середовища та забезпечувати підтримку його розвитку з метою нарощування фінансового та економічного потенціалу територіальних громад.

З урахуванням вище наведеного в рамках даного дослідження запропонована модель формування фінансової та економічної складових для розвитку територіальної громади, яка представлена на рис. 1.

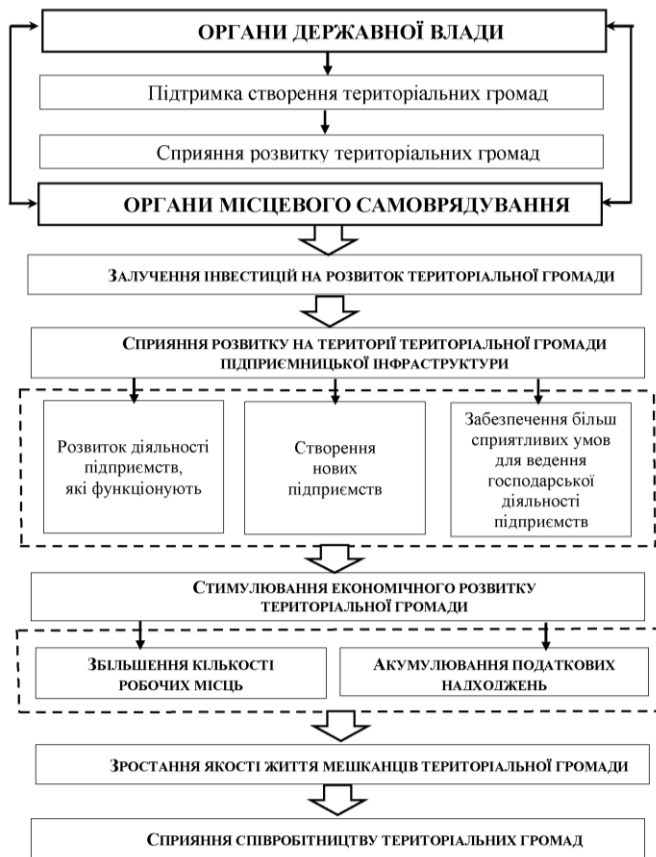

Рис. 1. Формування фінансової та економічної складових для ефективного розвитку територіальної громади (розроблено авторами)

Отже, на нашу думку, з метою формування фінансової та економічної складової для ефективного розвитку територіальної громади органи місцевого самоврядування повинні здійснювати наступні заходи: залучати інвестиції на розвиток територіальної громади; сприяти розвитку на території територіальної громади підприємницької інфраструктури. Зазначене може бути забезпечено за рахунок:

зацікавленості органів місцевої влади у розвитку підприємств, які функціонують на території територіальної громади;

створення нових підприємств на території територіальної громади;

створення більш сприятливих умов для ведення підприємницької діяльності на території територіальної громади. Внаслідок цього можливим є юридичне переміщення підприємств з територій інших територіальних громад, розвиток малого підприємництва тощо. Це дозволить збільшити кількість робочих місць на території територіальної громади, а також збільшити кількість податкових надходжень як до державного бюджету, так і до місцевого.

Виконання вище перелічених заходів щодо формування фінансової та економічної складової для ефективного розвитку територіальної громади сприятиме й збільшенню якості життя мешканців територіальної громади.

Територіальна громада, яка має ефективний економічний розвиток та фінансові ресурси для власного розвитку є привабливою для співробітництва з іншими територіальними громадами, створення їх об'єднань.

Висновки та напрямки подальших досліджень. Таким чином, вирішення питання щодо формування та розвитку місцевого самоврядування в державі залежить від ефективного функціонування апарату управління. Залучення інвестицій для розвитку територіальної громади та сприяння розвитку на її території підприємницької інфраструктури дозволить забезпечити сприятливі умови для ведення господарської діяльності діючих підприємств, створення нових підприємств, юридичного переміщення підприємств з територій інших територіальних громад, розвиток малого підприємництва тощо. У результаті збільшиться кількість робочих місць на території територіальної громади, що призведе до збільшення величини податкових надходжень до місцевого бюджету. Як наслідок – покращиться якість життя мешканців територіальної громади.

Щодо подальших досліджень формування та розвитку об'єднаних територіальних громад, то варто відмітити, що підґрунтям їх розвитку та зростання має стати згуртованість її мешканців, оскільки не існує загальних принципів і засад як її формувати.

Також заслуговує на увагу той факт, що юридично оформлена об'єднана територіальна громада являє собою тільки початок формування згуртованої спільноти мешканців об'єднаної громади. Адже простої сукупності жителів для згуртованості недостатньо. Тобто добровільне об'єднання громадян має супроводжуватись не тільки змінами територіальних меж, а й змінами, що відбуваються у взаємовідносинах окремих населених пунктів, взаєминах членів громади, в особистій сфері кожного її мешканця.

Питання згуртованості є актуальним в Україні, оскільки більшість існуючих сьогодні об'єднаних територіальних громад є тільки об'єднаннями територій, але не об'єднанням людей. Тобто згуртованість має формувати солідарну відповідальність.

Список літератури

1. **Альошина Н.М.** Поняття й ознаки територіальної громади / Н.М. Альошина // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. – Харків, 2011. – Вип. 21. – С. 173–180.
2. **Баймуратов М.А.** Европейские стандарты локальной демократии и местное самоуправление в Украине. Харьков: Одиссей, 2000. – 314 с.
3. **Батанов О.В.** Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні : монографія. – К. : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. – 260 с.
4. **Григорьев В.А.** Становление местного самоуправления в Украине. Одесса: Юрид. л-ра, 2000. – 108 с.
5. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2012 р. №156-VII (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/156-19>
6. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991 р. №959-XII (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12/ed20190207#n79>
7. Закон України «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 р. №280/97 (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/280/97-%D0%B2%D1%80>
8. Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» від 11.12.2003 р. №1382-IV (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1382-15>
9. **Кампо В.М.** Деякі проблеми становлення і розвитку місцевого самоврядування. Місцеве і регіональне самоврядування в Україні. 1993. Вип. 1/2 (4/5). – С. 68.
10. Конституція України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
11. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
12. **Кравченко В.І.** Місцеві фінанси України: навч. пос. – Київ: Знання. 1999. – С. 77-82.
13. Місцеве самоврядування в Україні: проблеми та перспективи / за ред. **В.М. Бесчастного**. – Донецьк: Донецький юридичний інститут при Донецькому національному університеті. 2005. 579 с.
14. **Орзіх М.П.** Концепція правового статусу самоврядних територій і органів місцевого самоврядування. Місцеве та регіональне самоврядування України. Київ. 1994. Вип. 4 (9). – С. 45.
15. **Патицька Х.О.** Нарощення податкового потенціалу об'єднаних територіальних громад в контексті забезпечення їх фінансової спроможності. Причорноморські економічні студії. 21/2017. С. 42-46.
16. **Патицька Х.О.** Формування фінансово-економічного потенціалу територіальних громад в умовах реалізації реформи місцевого самоврядування / Х.О. Патицька // Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. – Л. – 2018. – С. 254.
17. **Пухтинський М.О.** Проблеми реалізації конституційно-правових засад місцевого самоврядування. Збірник наукових праць УАДУ. 1999. Вип. 1. – С. 257.
18. **Руда Н.І.** Формування соціального статусу територіального колективу в період переходу до ринкових відносин. Правова система України: теорія і практика: тези доп. і наук., пров. наук.-практ. конф. (Київ, 7-8 жовтня 1993 р.) Київ, 1993. – С. 203.
19. Указ **Президента України** «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22.07.1998 р. №810/98 (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98>
20. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Рукопис подано до редакції 09.04.2020

УДК 004.451.25:[622.788:621.867]

В. Й. ЛОБОВ, **Л.І.ЄФІМЕНКО**, **М.П. ТИХАНСЬКИЙ**, кандидати техн. наук, доценти
Криворізький національний університет

НЕЧІТКЕ КЕРУВАННЯ ТЕРМІЧНОЮ ОБРОБКОЮ ЗАЛІЗОРУДНИХ ОБКОТИШВ У ЗОНІ ВИСУШУВАННЯ ВИПАЛЮВАЛЬНОЇ МАШИНИ КОНВЕЄРНОГО ТИПУ

Мета. Забезпечення підвищення ефективності автоматизованого керування процесом термічного оброблення залізрудних обкотішів у технологічній зоні висушування шляхом розробки принципів, структури та дослідження роботи системи керування на основі нечіткої логіки про стан теплоносіїв газоповітряних потоків і основних параметрів технологічних зон машини.